

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/2004 vp

Hallituksen esitys laiksi asumistukilain 15 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 11 päivänä toukokuuta 2004 lähettänyt ympäristövaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi asumistukilain 15 §:n muuttamisesta (HE 88/2004 vp).

Lakialoite

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä lakialoitteen laiksi asumistukilain 15 §:n muuttamisesta (LA 21/2004 vp — Marjaana Koskinen/sd ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 18 päivänä maaliskuuta 2004.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- asuntoneuvos Raimo Kärkkäinen, ympäristöministeriö
- budjettineuvos Pekka Pelkonen, valtiovarainministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Juha Rossi, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Mikko Horko, Kansaneläkelaitos
- kehittämiskonsultti Pekka Borg, Helsingin kaupungin sosiaalivirasto
- puheenjohtaja Herkku Hernesniemi, Asukastiitto ry
- järjestösihteeri Ilpo Eerola, Vuokralaisten Keskusliitto ry.

Lisäksi valiokunta on saanut Suomen Kuntaliiton kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan asumistukilakia muutettavaksi. Tarkoituksena on selkiyttää asumistuen tarkistamiskäytäntöä, parantaa tukijärjestelmän hallinnollista toimivuutta sekä vähentää liikamaksuja ja tukien takaisinperintöjä. Lain muutos yhdenmukaistaisi yleisessä asumistuessa sovellettavia menettelyjä muiden asumistukijärjestelmien vastaavien menettelyjen kanssa.

Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että asumistuen välitarkistuksen aiheuttavan kuu-

kausitulon muutoksen rajaa korotettaisiin nykyisestä 160 eurosta 300 euroon. Lisäksi ehdotetaan, että asumistuen tarkistusajankohtaa täsmennettäisiin niitä tilanteita varten, joissa tulot muuttuvat. Lain muutos liittyy hallituksen tammikuussa 2004 hyväksymään asuntopoliittiseen ohjelmaan. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiesitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna.

Ehdotuksen mukaan tulojen muutoksen raja, joka aiheuttaa asumistuen tarkistamisen kesken tukikauden, nostettaisiin 160 eurosta 300 euroon. Tukea tarkistettaisiin, olivatpa kuukausitulot nousseet tai alentuneet vähintään 300 euroa. Samalla asumistuen tarkistamisajankohtaa täsmennettäisiin siten, että tuki tarkistettaisiin sen kuukauden alusta, josta muuttuneita tai uusia tuloja ansaitaan.

Valiokunta pitää ehdotusta kuukausitulojen nousua koskevan tarkistusajan osalta perusteltuna, sillä nykyinen raja on aiheuttanut runsaasti tarkistuksia ja ollut hallinnollisesti raskas. Nykyinen raja on niin alhainen, että varsinkin usean hengen ruokakuntien on ollut vaikea seurata yhteenlaskettujen tulojensa muutoksia ja sitä, milloin muutos aiheuttaisi asumistuen tarkistuksen. Tästä on aiheutunut runsaasti liikamaksuja ja tukien takaisinperintöjä. Tarkistusajan nosto selkeyttää tukijärjestelmää tuen saajan kannalta. Nostolla voidaan myös kannustaa tuen saajaa hankkimaan pieniä lisäansioita, koska ne eivät yhtä herkästi kuin nykyisin johda välittömästi asumistuen vähentämiseen. Saadun selvityksen mukaan työttömillä tilapäisen työn hakemisen esteenä ei ole vain rahallisen kannustinhyödyn suuruus, vaan erityisesti tulon jatkuvuuden epävarmuus. Osa-aikaisen tai lyhytaikaisen työn vastaanottaminen voi johtaa katkokseen asumistuen maksamisessa, mikä voi sekoittaa kuukausiksi vähävaraisen perheen talouden.

Ympäristövaliokunta katsoo kuitenkin, että tulojen aletessa tarkistusajan tulee hallituksen esityksestä poiketen olla edelleen 160 euroa 300 euron sijaan. Kun ruokakunnan tulot alenevat esimerkiksi sairauden tai työttömyyden takia, on

tarve nopeasti tilannetta korjaavalle asumistuelle suuri. Jos tuloja menettävien ruokakuntien asumistuen tarkistusraja nostettaisiin 300 euroon, joutuisi moni perhe turvautumaan toimeentulotukeen. Näin asumistukimäärärahojen säästö aiheuttaisi kustannuksia kuntien toimeentulotukimäärärahoissa.

Hallituksen esityksen mukainen yhdenmukainen tarkistusraja sekä nousevien että alenevien tulojen osalta on kustannusneutraali. Ympäristöministeriön arvion mukaan valtion menot lisääntyisivät noin miljoonalla eurolla, jos tarkistusrajaa nostetaan tulojen kasvaessa 300 euroon ja tarkistusraja pidettäisiin ennallaan tulojen alentuessa. Tämä merkitsisi asumistuen määrärahoihin noin 1 miljoonan euron eli 0,2 prosentin korotusta. Valiokunta pitää tätä poikkeamista kustannusneutraaliuden periaatteesta varsin vähäisenä. Aiheutuvaa kustannusvaikutusta on pidettävä kohtuullisena, koska näin voitaisiin parantaa oleellisesti asumistuen ja yhteen sovitettun toimeentuloturvajärjestelmän toimivuutta kaikin heikoimmassa asemassa olevan väestön osalta. Muutoksen kannustava vaikutus työn vastaanottamiseen myös kompensoisi osaltaan alenevien tulojen rajan ennallaan pitämisestä aiheutuvaa kustannusta, mikä johtaisi muutoksesta aiheutuvan kokonaiskustannuksen alenemiseen. Muutos johtaisi myös säästöihin hallintokuluissa ja järjestelmän uskottavuuden paraneamiseen. Näillä perusteilla valiokunta ehdottaa, että tulojen alentuessa tarkistusraja pidetään edelleen 160 eurossa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valiokunta ehdottaa,

*että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti (**Valiokunnan muutos-**
ehdotus) ja*

että lakialoite LA 21/2004 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotus

Laki

asumistukilain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä kesäkuuta 1975 annetun asumistukilain (408/1975) 15 §:n 1 momentin 1 kohta ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 15 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 542/2001 ja 15 §:n 3 momentti laissa 582/2000 seuraavasti:

15 §	(3 mom. kuten HE)
Asumistuen määrä tarkistetaan:	— — — — —
1) jos ruokakunnan pysyvät kuukausitulot ovat nousseet (<i>poist.</i>) vähintään 300 euroa <i>tai alentuneet vähintään 160 euroa</i> ;	— — — — —
— — — — —	Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Sitä sovelletaan niihin tulojen muutoksen vuoksi tehtäviin tarkistuksiin, joissa tarkistuksen ajankohta on 1.1.2005 tai sitä myöhäsempi.
	(2 mom. kuten HE)

Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Pentti Tiusanen /vas	Mikaela Nylander /r
vpj.	Satu Hassi /vihr (ösittain)	Heikki A. Ollila /kok
jäs.	Susanna Haapoja /kesk	Säde Tahvanainen /sd
	Hanna-Leena Hemming /kok	Satu Taiveaho /sd
	Rakel Hiltunen /sd	Unto Valpas /vas
	Tuomo Hänninen /kesk	Ahti Vielma /kok
	Antti Kaikkonen /kesk	Pia Viitanen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.